

TALOUSARVION 2024 JA TALOUSSUUNNITELMAN 2025-2026

LAADINTAOHJEET

Sisällys

1 Yleinen taloudellinen kehitys.....	2
2 Kuntatalous	2
3 Paltamon kunnan taloudellinen tilanne	3
4 Verotulot ja valtionosuudet suunnittelukaudella.....	4
5 Yleistä talousarvion laadinnasta.....	7
6 Ohjeet budjetoinnille	9
6.1 Henkilöstösuunnitelma	9
6.2 Hankesuunnitelma.....	9
6.3 Investointisuunnitelma.....	9
6.4 Mittariosa/tunnusluvut.....	10
6.5 Henkilöstökulujen budjetointi	10
7 Talousarviovalmistelun aikataulu (muutokset mahdollisia).....	14

1 Yleinen taloudellinen kehitys

KT:n arvioidaan supistuvan Suomessa 0,2 prosenttia vuonna 2023. Yksityinen kulutus vähenee, kun hintojen ja korkojen nopea nousu heikentää kotitalouksien reaalisia käytettävissä olevia tuloja. Inflaatio hidastuu ja tulojen kasvu nopeutuu vuonna 2024. BKT:n kasvu toipuukin 1,3 ja 1,6 prosentin kasvuun vuosina 2024 ja 2025. Vuonna 2023 työllisyystilanne heikkenee lievästi, mutta paranee uudelleen vuodesta 2024 ja työllisyysaste nousee 74,2 prosenttiin vuoteen 2025 mennessä.

Vuosina 2026–2027 BKT:n kasvun arvioidaan olevan talouden potentiaalista kasvua nopeampaa, noin 1,5 prosenttia vuosittain. Julkisyhteisöjen rahoitusasema on kohentunut reippaasti nopean nimelliskasvun ja työllisyyden kasvun vetämänä. Alijäämä alkaa kasvaa uudelleen vuonna 2023, kun verotulojen kasvu hiipuu ja samaan aikaan julkiset menot kasvavat nopeasti. Kasvavien alijäämien ja hidastuvan nimelliskasvun myötä julkinen velkasuhde kasvaa läpi koko ennustejakson. Valtionhallinnon ja paikallishallinnon mittavat alijäämät, kohonneet velanhoitokustannukset ja hidas talouskasvu pitävät velkasuhteen nousevalla uralla lähitulevaisuudessa.

(Lähde: VM Taloudellinen katsaus, kevät 2023)

2 Kuntatalous

Valtionvarainministeriön julkisen talouden kesäkuun ennuste ei ole muuttunut maaliskuisista arvioista juuri lainkaan. Kansantalouden tilinpidon mukaan laaditussa painelaskelmassa kuntien palvelujen ja investointien menot kasvavat palkkaratkaisun, inflaation, työvoimapulan ja investointipaineiden vuoksi aavistuksen nopeammin kuin tulot. Alijäämä on bruttokansantuotteeseen suhteutettuna 0,2 prosenttia, mikä on julkisen talouden kokonaisuudessa hyvin pieni epätasapaino. Nuorten ikäluokkien pienentyessä kuntasektorilla on myös potentiaalia päästä kokonaan ylijäämään rahoitusasemaan.

Ministeriön mukaan hyvinvointialueiden alijäämä on ennustekaudella noin 1,5 miljardia eli noin 0,4 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Tulojen ja menojen epätasapainoa heikentää erityisesti henkilöstökustannusten yleistä ansiotasoa nopeampi kasvu. Julkinen sektori yhteensä on valtiovarainministeriön mukaan noin 8–9 miljardia euroa alijäämäinen, mikä tarkoittaa vajaan kolmen prosentin EDP-alijäämää bruttokansantuotteeseen suhteutettuna. Suomen Pankki ennakoi omassa kesäkuun julkisen talouden rahoitusaseman erityisesti vuonna 2025 huomattavasti synkemmäksi kuin valtiovarainministeriö.

(Lähde: Kuntaliitto, pääekonomistin palsta 28.6.2023)

Kuntatalous tulee kiristymään myös tulevina vuosina. Vuonna 2023 verotulot ovat kehittyneet ennusteita paremmin, sillä ne sisältävät vielä aiemmilta vuosilta syntyneitä verohäntiä, jotka parantavat vuoden 2023 taloutta kertaluontoisesti. Pitkien hallitusohjelmaneuvoitteluiden vuoksi syksyn tulevat talousennusteet, kuntatalousohjelma sekä julkisen talouden suunnitelma 2024–2027 ja valtion talousarvioehdotus julkaistaan normaalia myöhemmin, mikä aiheuttaa haasteen kuntien budjetoinnille. Syksyllä 2023 saadaan lopullinen tieto 1.1.2023 käynnistyneen hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista kuntien tulevien vuosien valtionosuuksien tasaukseen, niin sanotusta soteleikkurista.

Talouden lisäksi kuntien toimintaympäristöön vaikuttavat väestön ikääntyminen, työikäisen väen määrän väheneminen ja työvoimapula. Varautumiseen, kyberturvallisuuteen ja ilmastonmuutokseen liittyvät toimenpiteet haastavat kuntien toimintaympäristöä tulevina vuosina.

Tuleva merkittävä toimintaympäristön muutos on TE-palvelu-uudistus. Suunnitelmakauden kehyyksessä ei pystytä vielä tällä hetkellä huomioimaan TE-palvelu-uudistuksen vaikutuksia. Muutos astuu voimaan vuoden 2025 alusta alkaen. Muutoksen seurauksena työllisyyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyy TE-toimistoilta kunnille. TE-palveluhenkilöstö tulee siirtymään kuntien palvelukseen liikekeenuvutuksena.

3 Paltamon kunnan taloudellinen tilanne

Paltamon kunnan tilikauden 2022 tulos toteutui 264 413 euroa ylijäämäisenä ja kunnan käyttötalous pysyi kokonaisuutena talousarviossa. Paltamon kunnan osuus Kainuun sote -kuntayhtymän ylijäämästä (8,43 milj. euroa) oli 401 911 euroa ja puretusta kalliin hoidon tasausrahastosta 50 799 euroa. Tilinpäätöksen hyväksymisen jälkeen kuntiin tuli tieto, että Kainuun soten viime vuoden tilinpäätös joudutaan avaamaan uudelleen ja korjaamaan tilinpäätöksessä olevat puutteelliset tiedot. Palkkaharmonisointikustannukset sivukuluineen ja viivästyskorkoineen ovat yhteensä 10,2 miljoonaa euroa. Se on 4,3 miljoonaa euroa enemmän kuin kustannuksiin oli varattu. Maksuvastuu takautuvista kuluista kuuluu kunnille.

Verotulot kasvoivat 6,8 prosenttia edellisvuodesta ja toteutuivat myös 7,96 prosenttia talousarviota suurempina. Valtionosuudet pienenevät 4,5 prosenttia ja toteutuivat 0,84 prosenttia talousarviota pienempinä. Vuosikate oli 1 434 983 euroa, joka on 101,7 prosenttia suunnitelman mukaisista poistoista ja arvonalentumisista. Tilikauden 2022 päättyessä kunnan taseessa oli 361 043 euroa kertynyttä ylijäämää. Kunnan asukasluku oli vuoden 2022 lopussa 3 099, joka on 85 asukasta vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Paltamon kunnassa toteutetaan kunnanvaltuuston päätöksen mukaisesti talouden tasapainottamisohjelmaa vuosina 2020–2024. Tasapainottamisohjelmalla sopeutetaan omaa toimintaa vastaamaan kiristynyttä talouden tilaa. Elinvoimaan ja vetovoimaan pyritään panostamaan sekä vastaamaan myönteisiin kehittämisshaasteisiin. Tasapainottamisohjelma tähtää myös Paltamon kunnan pysymiseen kilpailukykyisenä työmarkkinoilla, millä varmistetaan osaavan työvoiman saatavuutta. Osana tasapainottamistoimia on käynnistetty organisaatiouudistus sekä jatketaan aktiivista kunnan toimintojen ja palveluiden tarkastelua ja kehittämistä. Pitkällä aikajänteellä avainasemassa ovat kunnallisverotuoton kasvattaminen työllisyysastetta nostamalla sekä palvelutuotannon tehokkuuden lisääminen ja palveluverkon kehittäminen.

Tarkastelujaksolla 1.1.–30.6.2023 talousarvio on toteutunut seuraavasti:

- toimintatuotot	49,82 %
- toimintakulut	51,68 %
- investointimenot	14,7 %
- toimintakate	52,56 %
- verotulot	53,92 %
- valtionosuudet	48,97 %

Tulos kesäkuun lopussa oli 125 894 euroa alijäämäinen. Kuluvan vuoden tilinpäätösennuste ennustaa vuoden 2023 tilikauden ylijäämäksi 4 500 euroa. Tilinpäätösennusteessa on huomioitu arvioidut muutokset verotuloissa ja valtionosuuksissa, kasvavat rahoituskulut sekä se, että kuluvalle tilikaudella sijoituksista ei todennäköisesti synny tuloutettavaa.

4 Verotulot ja valtionosuudet suunnittelukaudella

Talousarviovalmistelussa varaudutaan tarkistamaan kehystä ja sen mukaista tulossuunnitelmaa rahoituspohjan mukaisiin muutoksiin syksyn valtionosuuslaskelmien julkaisemisen jälkeen.

Verotuloarviot perustuvat Kuntaliiton 23.8.2023 julkaisemaan veroennustekehikkoon. Vuoden 2023 verotulot ovat tuleviin vuosiin verrattuna poikkeukselliset ns. verohäntien vuoksi, kun osa vuoden 2023 verotuloista tilitetään vielä vanhalla vuoden 2022 veroprosentilla ja yhteisöveron jako-osuudella. Suunnitelmavuosien verotulojen toteutumiseen vaikuttavat sekä alueen työllisyyskehitys että yritysten talousnäkymät.

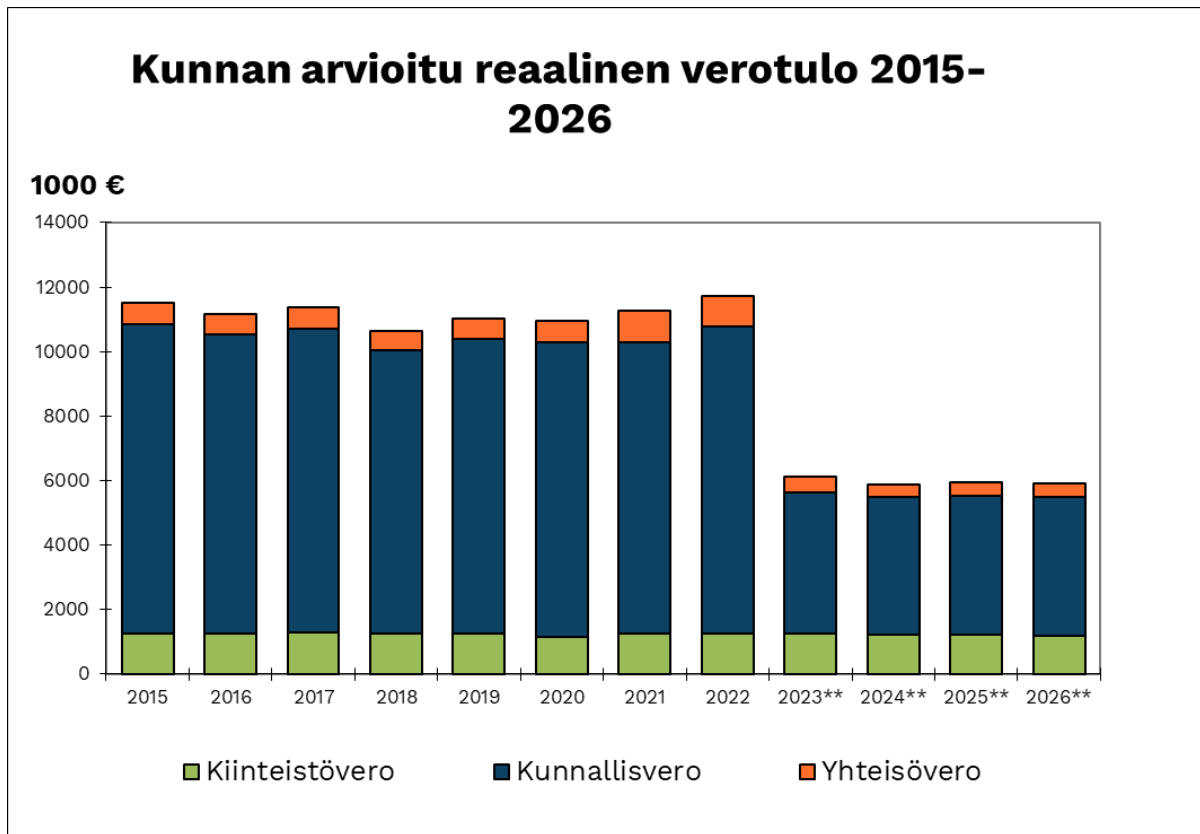
Paltamon kunnan voimassa olevat veroprosentit ovat:

- Tuloveroprosentti 9,36 %
- Kiinteistöveroprosentit
  - o yleinen 1,10 %
  - o vakituinen asuinrakennus 0,60 %
  - o rakentamaton rakennuspaikka 4,50 %
  - o muu asuinrakennus 1,10 %
  - o yleishyödyllinen yhteisö 0,20 %
  - o voimalaitokset 3,10 %

Kuntaliiton 23.8.2023 veroennustekehikon mukaan Paltamon verotulot kehittyisivät kuluvana vuonna ja suunnitelmavuosilla 2024–2025 seuraavasti:

Yhteenveto						
TILIVUOSI	2021	2022	2023**	2024**	2025**	2026**
Verolaji						
Kunnallisvero	9 491	10 256	4 867	4 830	5 011	5 132
<i>Muutos %</i>	0,8	8,1	-52,5	-0,8	3,7	2,4
Yhteisövero	1 038	1 025	575	462	488	514
<i>Muutos %</i>	48,5	-1,2	-43,9	-19,6	5,7	5,3
Kiinteistövero	1 308	1 361	1 407	1 412	1 412	1 412
<i>Muutos %</i>	10,3	4,0	3,4	0,3	0,0	0,0
VEROTULO KIRJATTAVA	11 837	12 642	6 849	6 703	6 910	7 057
<i>Muutos %</i>	4,7	6,8	-45,8	-2,1	3,1	2,1

(Lähde: Suomen kuntaliitto, verotulojen ennuste elokuu 2022)

(Lähde: Suomen kuntaliitto, verotulojen ennuste elokuu 2022)

Yhteisöveroennuste perustuu pääosin kevään kuntatalousohjelman arvioon yhteisöveron kehityksestä sekä alkuvuoden tilitystietoihin. Yhteisöveroennuste muuttui hyvin vähän Kuntaliiton helmikuun arvioista. Valmistuva yhteisövero 2022 aiheuttaa niin ikään vielä epävarmuutta kuluvan vuoden yhteisöveron tilityksiin. Verovuoden 2023 kiinteistöverotiedot perustuvat Verohallinnon 24.3.2023 julkaisemaan ennakkotietoon valmistuvasta verotuksesta. Jo helmikuussa arvioitiin, että kyseinen ennakkotieto selvästi silloista arviota korkeampi. Kasvu johtuu erityisesti siitä, että rakennusten verotusarvot ovat kasvaneet, koska niiden jälleenhankinta-arvoja on korotettu. Syy korotukseen löytyy rakennuskustannusten kallistumisesta. Muutos parantaa kiinteistöveron verovuosisikohtaista tuottoa noin 170 miljoonalla eurolla. Oletus että noin 10 prosenttia maksettavasta erääntyisi maksuun seuraavana vuonna sovelletaan myös tässä veroennusteessa.

(Lähde: Kuntaliitto tiedote 13.4.2023) Huom. Päivitty elokuussa.

Sote-uudistuksen voimaantulovaiheessa 1.1.2023 ei vielä ollut tiedossa lopullisia siirtolaskelman laskentatekijöitä. Vuoden 2023 alusta toimeenpannut kuntien tasauselementit perustuvat suurilta osin alustaviin tietoihin vuoden 2022 taloudesta. Laskelma päivitetään lopulliseksi syksyllä 2023, kun tilinpäätöstiedot ja verotus vuodelta 2022 valmistuvat. Tällöin siirtyvien kustannusten kokonaistaso päivittyy ja siirtyviä tuloja nostetaan/lasketaan vastaavasti, jotta kustannuksia ja tuloja siirtyy yhtä paljon koko maan tasolla. Tulopuolen täsmäytys tehdään valtiosuutta lisäämällä tai vähentämällä, sillä kunnallisveroprosentin leikkuuosuus on jo kiinnitetty. Tulopuolen tarkistus tehdään takautuvasti vuodelle 2023 ja pysyvästi vuodesta 2024 eteenpäin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuun siirron vuoksi kunnilta hyvinvointialueille siirrettävät tulot tarkistetaan vuoden 2022 tilinpäätöstietojen ja verotulojen osalta valmistuneen verotuksen mukaisten maksuunpantujen verotulojen perusteella koko maan tasolla hyvinvointialueille siirtyviä kustannuksia vastaaviksi. Tulojen ja kustannusten erotus otetaan huomioon peruspalvelujen valtionosuudessa vuodesta 2024 lukien.

Jos kunnilta on tarkistuksen perusteella koko maan tasolla siirtynyt tuloja vähemmän kuin kustannuksia, erotusta vastaava määrä vähennetään kunnille myönnettävästä valtionosuudesta. Jos tuloja on siirtynyt enemmän kuin kustannuksia, erotusta vastaava määrä lisätään kunnille myönnettävään valtionosuuteen. Vähennys tai lisäys otetaan huomioon valtionosuudessa kaikissa kunnissa asukasta kohti yhtä suurena eränä. Vastaavasti vuoden 2023 osalta erotuksesta otetaan huomioon jälkikäteen valtionosuuden lisäyksenä tai vähennyksenä puolet vuonna 2024 ja puolet vuonna 2025.

(Lähde: Valtiovarainministeriö, Sote-siirtolaskelman jälkikäteistarkistus)

Valtionosuudet on arvioitu Kuntaliiton 24.4.2023 julkaiseman ja 11.8.2023 päivitetyn kuntakohtaisen valtionosuuslaskelman pohjalta. Laskelmissa on huomioitu hyvinvointialueuudistukseen liittyvät rahoituksen siirtolaskelmat valtiovarainministeriön 6.4.2023 laskelmien perusteella. Tarkistetut siirtolaskelmat julkaistaan elo-syyskuussa.

Arvio työllisyysalueuudistukseen liittyvästä yleiskatteisesta valtionosuusrahoituksesta taloussuunnitelmavuosille 2025–2026 perustuu työllisyysaluesimulaattoriin, jossa laskennan pohjana on työllikäisen väestön ja laaja-alaisen työttömyyden määrä. Työllisyysalueuudistusta on tässä vaiheessa suunniteltu kustannusneutraalina. Siihen liittyvät valtionosuustulot ja käyttömenot on sisällytetty suunnitelmavuosien kehykseen.

VALTIONOSUUDET	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Peruspalvelujen valtionosuus	1 387 192	-189 132	256 892	256 892
Verotuloihin perustuva tasaus	695 759	1 695 887	1 695 887	1 695 887
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	130 000	104 090	104 090	104 090
Verotulomenetysten kompensatio		677 967	677 967	677 967
Harkinnanvarainen VOS				
Valtionosuudet yhteensä	2 212 951	2 288 812	2 734 836	2 734 836

5 Yleistä talousarvion laadinnasta

Palvelualueiden tulee valmistella vuoden 2024 talousarvioesityksensä siten, että kokonaiskulut voivat nousta yhdellä prosentilla vuoden 2023 talousarviotasosta. Kunnanhallitus edellyttää toimintamenojen ja palvelurakenteen kriittistä tarkastelua.

Talousarviokehystä on valmisteltu vuoden 2022 tilinpäätöksen, vuoden 2023 talousarvion ja osavuositarkastuksen sekä vuosia 2023–2026 koskevien talousennusteiden pohjalta. Hyvinvointialueuudistuksessa kuntien rahoituspohja ja tehtäväkenttä muuttuivat merkittävästi. Kuntatalouden uuden tasapainon löytäminen uudistuksen jälkeisellä siirtymäajalla on haastavaa, koska talouden suunnitteluun liittyy tällä hetkellä poikkeuksellisen paljon epävarmuustekijöitä. Tasapainon saavuttaminen edellyttää käyttötalouden sopeuttamista heikkenevään rahoituspohjaan. Käytännössä tämä tarkoittaa erityisesti toimintamenojen kriittistä tarkastelua.

Talousarvion laadinnan tavoitteena on osallistaa ja kannustaa kunnan henkilöstöä jokaiselta organisaatiotasolta osallistumaan talousarvion laadintaan ja tasapainottamaan kunnan taloutta. Talousarvion laadinnan tarkoituksena on kasvattaa talouden seurannan ja kustannusrakenteen avoimuutta. Talousarvion laadinnan lähtökohtana on, että jokainen toimija ymmärtää omasta toiminnasta syntyvät tulot ja aiheutuvat menot. Jokaisen organisaatiotason tulee tiedostaa kehyksen sitovuus ja pyrkiä omalla toiminnallaan kehyksessä asetettujen määrärahojen saavuttamiseen.

Kunnan talousarvio ja taloussuunnitelma laaditaan suunnittelukaudelle 2024–2026. Suunnittelukauden ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi ja kaksi seuraavaa vuotta ovat suunnitelmavuosia. Tulevan talousarvion suunnittelu perustuu kuntastrategiaan ja talouden tasapainottamishjelmaan 2020–2024.

Toimintaa ja taloutta suunnitellaan ja seurataan käyttötalouden, investointien, tuloslaskelman ja rahoituksen näkökulmasta. Talousarvio jakaantuu seuraaviin osiin:

- käyttötalousosaan asetetaan toimialoille ja kunnan tuottamille palveluille tavoitteet ja budjetoidaan niiden toteuttamisessa tarvittavat menot ja tulot
- investointiosassa budjetoidaan pitkävaikutteiset hankinnat ja investoinnit (yli 8 000 euroa) sekä rahoitusosuudet ja omaisuuden myynti
- tuloslaskelmaosassa osoitetaan tulorahoituksen riittävyys käyttömeneihin ja poistoihin
- rahoitusosassa osoitetaan yhteenvetona rahan lähteet ja käyttö.

Palvelualueiden tulee antaa ensimmäinen esityksensä vuoden 2024 talousarvioksi, vuosien 2025–2026 taloussuunnitelmaksi, vuoden 2024 henkilöstösuunnitelmaksi sekä vuosien 2024–2034 investointisuunnitelmaksi 2.10.2023 mennessä.

Vuositavoitteiden tulee linkittyä tiiviisti valtuuston hyväksymään kuntastrategiaan. Vuositavoitteiden asettamisessa tulee kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin:

- tavoite toteuttaa kuntastrategiaa
- tavoite on mitattavissa oleva
- tavoite on huolellisesti asetettu
- tavoite on realistinen (määräraha ja aikataulu huomioiden).

Vuoden 2024 talousarvion ja vuosien 2025–2026 talous- ja toimintasuunnitelman laadinnassa tulee huomioida kunnanvaltuuston 16.12.2019 § 58 tekemä päätös koskien Paltamon kunnan talouden tasapainottamisohjelmaa 2020–2024 ([liite 1](#)).

Palvelualueen määrärahakehys on yhtä kuin palvelualueen tuloslaskelman toimintakate. Lähtökohtana on vuoden 2022 kustannustaso. Poikkeukset tulee perustella yksityiskohtaisesti ja ne sallitaan vain erityistä harkintaa käyttäen. Kunnanvaltuusto myöntää talousarvion määrärahat käyttötalouden osalta palvelualueittain. Talousarvion toteuttamisessa palvelualueetta sitoo palvelualueen nettosumma eli toimintakate.

Talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotus laaditaan FPM Talsu -taloudensuunnittelujärjestelmään. Koulutus FPM Talsun käyttöön on järjestetty 29.8.2023.

Osana talousarviovalmistelua on talousarviokirjan tekstiosan laadinta. Talousarvion tekstiosan pohjat ovat valmiina käyttöön ja ne löytyvät Teamsistä Talousarviotiimin Talousarvio 2024 -kansista. Samasta kansista löydät myös talousarvion aikataulun sekä laadintaohjeet.

6 Ohjeet budjetoinnille

6.1 Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstösuunnittelussa tulee huomioida voimassa olevat täyttölupaohjeet, eikä uusia vakansseja saa lisätä. Henkilöstösuunnitelma-taulukossa tulee esittää palvelualueen ehdotus vuoden 2024 henkilöstösuunnitelmaksi sekä arvio vuosien 2025–2026 henkilöstösuunnitelmista.

- Henkilöstösuunnitelma täytetään Teamsin Talousarvio 2024 -kansioon tallennettuun Talousarviokirjan liitteet -Excelliin

6.2 Hankesuunnitelma

Hankesuunnitelmaan kootaan palvelualueittain kaikki hankkeet, joihin Paltamon kunta osallistuu vuosina 2024–2026. Tietoja täytetään kolmeen osioon: Kunnan hallinnoimat hankkeet, osuudet muiden hallinnoimiin hankkeisiin sekä hankkeiden kuntaosuuksiin varattu summa.

- Hankesuunnitelma täytetään Teamsin Talousarvio 2024 -kansioon tallennettuun Talousarviokirjan liitteet -Excelliin

6.3 Investointisuunnitelma

Investointisuunnitelmaan täytetään vuosille 2024–2034 suunnitellut investoinnit. Investointiesitys sisältää investointia koskevat tavoitteet, arvio kokonaiskustannuksista, hankkeiden jaksottuminen investointimenoina suunnitteluvuosille sekä investointiin saatavat rahoitusosuudet ja muut tulot.

Pitkän aikavälin investointisuunnitelmassa otetaan huomioon taloudellinen tilanne, väestökehitys, palveluverkko sekä palvelutuotannon tarpeet. Investointiosassa esitetään kunnan investointimenot ja -tulot.

Hankinnat lasketaan investoinneiksi, kun kokonaishankintahinta on suurempi kuin 8 000 euroa (alv 0 %) ja hankinnan taloudellinen pitoaika on vähintään kolme vuotta. Pienhankintarajan alle jäävät investoinnit merkitään käyttötalouden menoksi.

Investointeja suunniteltaessa arvioidaan myös niiden vaikutukset käyttötalousmenoihin, poistoaika ja euromääräinen poistolisäys sekä investointien rahoitus. Investointiesityksistä arvioidaan myös, onko investointi palvelutoiminnan sujumiselle välttämätön, parantaako se toiminnan tehokkuutta tai tuottavuutta, tai onko kyseessä kunnan elinvoimaa selvästi tukeva ja strategian mukainen investointi.

Investointisuunnitelman valmistuttua investoinnit sekä poistot syötetään keskitetysti uuteen taloudensuunnittelujärjestelmään.

- Investointisuunnitelma täytetään Teamsin Talousarvio 2024 -kansioon tallennettuun Talousarviokirjan liitteet -Exceliin

6.4 Mittariosa/tunnusluvut

Mittariosaan täytetään strategian vaikuttavuutta mittaavat tunnusluvut palvelualueittain.

- Tunnusluvut täytetään Teamsin Talousarvio 2024 -kansioon tallennettuun Talousarviokirjan liitteet -Exceliin

6.5 Henkilöstökulujen budjetointi

Palkkakulut

Kunta-alan virka- ja työehtosopimusten sopimuskausi on 1.5.2022-30.4.2025. Kolmen vuoden sopimuskaudella työnantajan työvoimakustannukset nousevat korkoa korolle periaatteella keskimäärin 8,79 prosenttia. Koko raamia koskeva nousuvara on päätetty kunnanhallituksessa. Talousarvioraamiin on tehty palkkakuluihin maltillinen korotusvaraus. Tämä edellyttää palvelualueilta toimintojen uudelleen tarkastelua ja henkilöstömitoituksen suhteuttamista toimintoihin nähden.

Työvoimakustannukset nousevat (vuosikeskiarvo):

- vuonna 2022 keskimäärin 1,76 %
- vuonna 2023 vähintään 4,85 %
- vuonna 2024 keskimäärin 2,99 %

(Lähde: <https://www.kt.fi/uutiset-ja-tiedotteet/2023/kunta-ja-hyvinvointialan-sopimusten-kustannukset>)

Kun henkilöstöbudjetti on syötetty uuteen taloudensuunnittelujärjestelmään, on budjetoijan tarkistettava, että taloudensuunnittelujärjestelmään syötetty budjetti sekä Talousarviokirjan liitteet - Excelin Henkilöstösuunnitelma-taulukkoon syötetyt henkilötyövuositiedot vastaavat toisiaan.

Sivukulujen budjetointi

Keva on julkaissut huhtikuussa arvion vuoden 2024 työnantajakohtaisesta palkkaperusteisesta eläkemaksusta. Lopullinen palkkaperusteinen eläkemaksu vuodelle 2024 vahvistetaan joulukuussa 2023. Tapaturmavakuutus-, työttömyysvakuutus- sekä työnantajan sotu-maksut budjetoidaan käyttäen vuoden 2023 sivukuluprosentteja.

Palkkaperusteinen eläkemaksu 2024 (sisältää työntekijän eläkemaksun)	Prosenttia palkoista
Työansiopohjainen eläkemaksu (kaikilla työnantajilla sama, sisältää työntekijän eläkemaksun)	23,40
Työkyvyttömyyseläkemaksu (työnantajakohtainen)	1,21
Yhteensä	24,61

Palkkojen sivukulut budjetoidaan seuraavan suuruisina:

- KuEl-palkkaperusteinen maksu 16,98 % (laskennallinen työnantajan eläkemaksu-%)
- taloudellinen tuki 0,034 % (vuoden 2024 arvio)
- tapaturmavakuutusmaksu 0,953 % (vuoden 2023 prosentti)
- työttömyysvakuutusmaksu 1,37 % (vuoden 2023 prosentti)
- työnantajan sotu-maksu 1,53 % (vuoden 2023 prosentti)

(Lähde: <https://www.keva.fi/tyonantajalle/elakemaksut/elakemaksujen-budjetointi/>)

Kunta-alan sopimuskorotukset 2023–2024

Kunta-alan sopimuskorotukset 2023–2024						
		KVTES	OVTES	TS	TTES ***	LS (eläin- lääkärit) ****
1.1.2023	Yleiskorotus					1,50 %
1.1.2023	Paikallinen järjestelyerä					0,40 %
1.6.2023	Yleiskorotus	2,20 %	2,02 %	2,20 %	2,20 %	0,70 %
1.6.2023	Paikallinen järjestelyerä*	0,4 % + 0,3 %	0,4 % + 0,3 %*	0,4 % + 0,3 %	0,4 % + 0,3 %	0,30 %
1.6.2023	Kehittämishjelmaerä (paikallinen erä)	1,20 %	1,20 %	1,20 %	1,20 %	1,20 %
30.6.2023	Kertaerä	467 € (467 € + 120 € Liite 5)	467 € (467 € + 150 € Osio G)	467 €	467 €	467 €
1.10.2023	Yleiskorotus					0,77 %
1.2.2024	Kehittämishjelmaerä (keskitetty erä)	0,40 %	0,40 %	0,40 %	0,40 %	0,40 %
1.5.2024	Yleiskorotus		0,77 %			
1.6.2024	Yleiskorotus	2,27 %	1,50 %	2,27 %	2,27 %	1,50 %
1.6.2024	Paikallinen järjestelyerä*	0,4 % + 0,33 %	0,4 % + 0,33 %	0,4 % + 0,33 %	0,4 % + 0,33 %	0,4 % + 0,33 %
1.6.2024	Kehittämishjelmaerä (paikallinen erä)**	0,60 %	0,60 %	0,60 %	0,60 %	0,60 %

(Lähde: <https://www.kt.fi/sopimukset/ohjeet/kvtes/kunta-%20ja-hyvinvointialan-palkankorotukset-2023-2024>)

Tasausmaksun budjetointi

Tasausmaksu on korvannut eläkemenoperusteisen maksun vuodesta 2023 alkaen. Keva on julkaisut huhtikuussa arvion, jonka mukaan Paltamon kunnan tasausmaksun määrä vuonna 2024 on 228 926,28 euroa. Vuonna 2023 tasausmaksu on budjetoitu Kevan 26.9.2022 tekemän arvion mukaisesti 215 834,64 euroa. Lopullinen tasausmaksu vuodelle 2024 vahvistetaan joulukuussa 2023 ja se voi poiketa Kevan 27.4.2023 julkaisemasta arviosta.

Tasausmaksun suuruus:

- vuonna 2023 156 536,91 euroa (vahvistettu 16.1.2023)
- vuonna 2024 228 926,28 euroa (arvio 27.4.2023)

Kokonaisuuden hahmottamiseksi vuoden 2024 tasausmaksu viedään talousarvion ensimmäiseen esitykseen kunkin palvelualueen hallinnon kustannuspaikalle. Lopullinen kustannuspaikkakohtainen jako tehdään vuoden 2024 talousarviossa arvioitujen henkilöstömenojen suhteessa. Tasausmaksu kirjataan Monetran ohjeen mukaisesti henkilöstökulujen ryhmään, tilille 4103 Kuel-tasausmaksu. Tasausmaksun jako ja talousarvioon vienti tehdään keskitetysti hallintopalveluiden toimesta.

Sisäiset erät

Sisäisten erien (hallinnon tukipalvelut, tilapalvelut, ruokapalvelut) budjetit lasketaan keskitetysti ja kohdistetaan sovittujen jakoperusteiden mukaisesti. Jakoperusteiden ajantasaisuutta tarkistetaan talousarviovalmistelun edetessä. Valmistelijoiden talousarvioesitysten tulee pohjautua laskelmiin väestönkehityksen ja toimintaympäristön muutoksien vaikutuksista asiakas- ja suoritemääriin.

Sisäiset erät viedään keskitetysti uuteen taloudensuunnittelujärjestelmään hallintopalveluiden toimesta.

7 Talousarviovalmistelun aikataulu (muutokset mahdollisia)

TOIMENPIDE	VALMISTELIJA/VASTAA	KÄSITTELY	TA 2024
Valtuustoseminaari kuntataloudesta ja Paltamon kunnan taloudellisesta tilanteesta	Jory	Kunnanvaltuusto	15.6.2023
Toimintasuunnitelmapohja valmis	Hallintopalvelut	Palvelualueet	1.8.2023
Talousarviovalmistelun suunnittelun talousarviokirjan rakenne	Jory	Jory	14.8.2023
FPM Talsu -käyttökoulutus	Monetra	Palvelualueet	29.8.2023
FPM Talsu -palkkabudjetointikoulutus	Monetra	Palvelualueet	4.9.2023
Kunnanhallitus antaa talousarvion laadintaohjeen	Hallintopalvelut	Kunnanhallitus	5.9.2023
Kainuun liiton raamineuvottelu	Kainuun liitto		8.9.2023
Esihenkilöinfo: talousarvion laadintaohjeistus	Hallintopalvelut	Laajennettu Jory	11.9.2023
FPM Talsu avautuu lukujen syöttöön	Monetra / hallintopalvelut	Palvelualueet	
Palvelualueiden 1. esityksen TA24 ja TS 25-26 käsittely Joryssä	Palvelualueet	Jory	3.10.2023
Kunnanjohtajan talousarvioesitys	Kunnanjohtaja	Kunnanhallitus	31.10.2023
Esitys veroprosenteista valtuustolle	Hallintopalvelut	Kunnanhallitus	31.10.2023
Palvelualueiden final-esitys TA24 ja TS 25-26: luvut, tekstit ja liitetaulukot valmiina (käyttötalous, henkilöstösuunnitelma, hankkeet, investoinnit, mittariosa/tunnusluvut)	Palvelualueet	Jory	6.11.2023
Veroprosenttien käsittely	Kunnanhallitus	Kunnanvaltuusto	9.11.2023
Veroprosentit ilmoitetaan viimeistään	Hallintopalvelut	ilmoitus verohallinnolle	17.11.2023
Talousarviokirja koottuna viimeistään	Hallintopalvelut		23.11.2023
Talousarviokirjan käsittely johtoryhmässä	Jory	Jory	24.11.2023
TA 2024 ja TS 2025-2026 käsittely ja esitys valtuustolle	Hallintopalvelut	Kunnanhallitus	5.12.2023
TA 2024 ja TS 2025-2026 käsittely ja hyväksyntä	Kunnanhallitus	Kunnanvaltuusto	14.12.2023
TA 2024 ja TS 2025-2026 tietojen ilmoittaminen KUTiin	Hallintopalvelut/Monetra		18.12.2023
Kunnanhallitus antaa täytäntöönpano-ohjeen	Hallintopalvelut	Kunnanhallitus	19.12.2023
Nähtäville viimeistään	Hallintopalvelut	www.paltamo.fi	22.12.2023